

WERELDERFGOED WADDENZEE BELEEF HET OP TERSCHELLING

Waar kan ik het zien?

DE ONGEREPTENATUUR

■ Grote delen van de Waddenzee zijn twee keer per dag land en even zo vaak zee. Schelpdieren zoals oesters en mossels bouwen op het ogenschijnlijk vlakke wad hun eigen bijzondere wereld. Tijdens laag water zoeken wadvogels zoals de scholekster er naar voedsel en als het hoog water is nemen vissen hun plaats in.

Op de droogvallende zandbanken bij Terschelling woont, met soms meer dan 1000 dieren, de grootste kolonie Grijs zeehonden van ons land. Met z'n lengte van wel twee meter is het veruit ons grootste wilde roofdier. De Boschplaat aan de oostkant van Terschelling bestaat uit verschillende type landschappen zoals duinen, kwelders en een breed strand.

DE BESCHERMING VAN HET GEBIED

■ De natuurgebieden op Terschelling zijn goed beschermd. Boswachters van Staatsbosbeheer zijn er gastheer van zowel de bijzondere dieren die er voorkomen als ook van u als zeer welkome bezoeker. Alleen in het broedseizoen zijn de belangrijkste broedkolonies van vogels niet toegankelijk. Maar vanaf de randen kun je ook dan overal van de natuur genieten. Bij vogelwachtersposten kunt u door de telescoop de vogels goed zien.

DE DYNAMIEK

■ Op uitgestrekte zandplaten vormen zand en wind nieuwe duinen. Uniek, want dit vind je bijna nergens meer in ons kleine landje. In deze natuur vinden allerlei bijzondere dieren en planten hun plaats. Heel bijzonder is het ontstaan van een groen strand op de Noordsvaarder bij West Terschelling. In het voorjaar, na een flinke regenbui, kiemen hier miljoenen zaaadjes van de zeekraal en enkele maanden later heeft deze strandvlakte een frisgroene tint.

In het najaar komen er duizenden trekvogels die zich tegoed doen aan de zeekraalzaden. Eén daarvan is de Frater, een klein zangvogeltje die op de arctische toendra's broedt. Tijdens een herfst- of winterstorm en springvloed

wordt het oude vochtige duingebied soms wel voor 90% door zeewater overspoeld. Alle dieren die er leven moeten dan een veilig heenkomen zoeken op de hoogste duintopjes die dan nog als eenzame eilandjes boven water uitsteken. Een grotere dynamiek kun je je nauwelijks voorstellen.

DE SOORTENRIJKDOM

■ Door de grote variatie van natuur in het gebied komen er onvoorstelbaar veel soorten dieren en planten voor. En door de bijzondere omstandigheden zijn het ook nog heel speciale soorten die je maar op weinig andere plaatsen tegenkomt.

Als u langs de Waddendijk fietst kunt u in de zomer in de ondiepe geulen groepjes voedselzoekende Lepelaars zien. Voor de winter trekken ze naar waddengebieden langs de west Afrikaanse kust. Ze maken daarmee plaats voor grote aantallen Rotganzen die hun jongen ver weg in Siberië grootgebracht hebben.

Op De Plaat bij West Terschelling en in de kwelder bij Stryp komen tijdens hoogwater op het wad duizenden wadvogels om te rusten. Vanaf de dijk kunt u dit vogelrijkdom ongestoord waarnemen. Zo is Terschelling als onderdeel van het waddengebied een onmisbare parel in een bijna wereldwijd netwerk van natuurgebieden.

DE VOEDSELRIJKDOM

■ In de wad bodem leeft de grootse populatie zeepieren ter wereld. Met daarnaast nog tientallen andere wormen- en schelpdiersoorten. Op deze enorme voedselvoorraad komen ieder voor- en najaar meer dan 10 miljoen trekvogels af. Deze vogels zijn in hun voortbestaan afhankelijk van de Waddenzee. Sommige soorten, zoals de Rosse grutto en de Kanoetstrandloper, eten hier in korte tijd zoveel dat ze voldoende "brandstof" getankt hebben om daarna meer dan 5000 kilometer onafgebroken te kunnen vliegen! De maag van de kanoetstrandloper is na zo'n tocht heel klein

geworden. Als hij in het Waddengebied is, begint hij met kleine schelpjes. Pas als zijn maag weer groeit kan hij grotere schelpen aan. Kanoeten zijn te vinden op rustige afgelegen wadplaten. De beste kans op Terschelling om deze vogels te spotten is op het puntje van de Noordsvaarder.

Wie kan mij het laten zien?

HET MOOISTE 'FIETSPAD' VAN NEDERLAND

■ De gasten die u voor zijn gegaan noemen deze buitendijkse inspectieweg van Rijkswaterstaat ook wel 'het mooiste fietspad van Nederland'. Dit pad, waar fietsers gedoogd worden, loopt van West Terschelling helemaal naar Oosterend.

Met de wind in de rug en het werelderfgoed aan uw voeten kan uw dag niet meer stuk. Neem vooral de tijd om, met laagwater, op het bankje te gaan zitten en te genieten van de prachtige kwelders, de rust en de ruimte die het erfgoed u biedt.

RUSTIEKE TERSCHELLINGER POLDER

■ Een kijkje over de dijk is zeker de moeite waard. Want achter de dijk ligt de oude Terschellinger polder. Een heerlijk stuk tussen wad en duin, waar een keur aan wilde planten groeit, en talloze weidevogels hun vluchtkunsten vertonen.

TERSCHELLINGER KAAS

■ Op de dijk en in de Terschellinger polder graast het Terschellinger vee. Koeien en schapen doen zich tegoed aan het zilte gras. En dat proeft u terug in de heerlijke kaasjes die van de melk worden gemaakt. De boerderijen zijn te bezoeken. Tickets haalt u bij de WV Terschelling, online of via de WadsApp Terschelling.

ECHT ETEN

■ Diverse eilander uitbaters werken met producten die zij vinden op en om het eiland om u een uitstekende en vooral eerlijke maaltijd te bereiden. Daar zijn ze erg trots op, dus let op de menukaart en de stoepborden buiten het restaurant vóór u een keuze maakt. Het is het waard! Eilander Flang Cupido gaat nog een stapje verder. Hij neemt zijn gasten mee het wad op. En met het gevonden wadden-zeefruit zoals kokkels en oesters gaat hij terug naar zijn kookstudio Flang in de Pan om dit samen met zijn gasten te bereiden tot een (h)eerlijke maaltijd.

Of ga mee met de boswachter langs de eilander tuúntjes, zeekraalvelden en kaasboerderijen. Werner Zuurman bereidt na afloop in zijn restaurant Caracol een heerlijk eilander diner voor u. Deze en andere activiteiten vindt u bij de WV Terschelling, op de website www.wvterschelling.nl of in de WadsApp Terschelling.

WADSAPP TERSCHELLING

■ De meest complete app over Terschelling. Hier vindt u een getijdentabel, sterke verhalen over Terschelling en tips over bezienswaardigheden. Maar ook komen de Terschellinger dialecten uitgebreid aan bod, krijgt u tips van de boswachter en kunt u alle excursies en activiteiten op Terschelling vinden en meteen boeken. Beschikbaar voor Android en iPhone.

BENIEUWD NAAR DE VASTE WAL:

■ Neem dan eens een kijkje bij het Kweldercentrum Noarderleech in Hallum en ervaar de gevarieerdheid van het kwelderleven. Voor meer informatie: www.itfryskegea.nl

ONS WERELDERFGOED WADDENZEE

Beleef het op Terschelling

VOOR MEER INFORMATIE

over de Waddenzee Werelderfgoed en Terschelling:

Website: www.waddenzee-werelderfgoed.nl

'The Wadden Sea, Das Wattenmeer, De Waddenzee - Unesco World Heritage Site'

@WerelderfgoedWZ

Website regio: www.vvterschelling.nl en www.staatsbosbeheer/terschelling

Deze flyer is ontwikkeld voor het gehele Nederlandse, Duitse en Deense Waddengebied. Van de onderstaande Nederlandse regio's zijn folders beschikbaar:

- Ameland
- Schiermonnikoog
- Texel
- Vlieland
- Terschelling
- Kop van Noord Holland
- Friese Waddenkust
- Waddenland – Lauwersmeer
- Groninger Waddenkust

HET WERELDERFGOED WADDENZEE

Onze Waddenzee is een natuur-Werelderfgoed!

De Werelderfgoedstatus is de hoogst mogelijke erkenning die een natuurgebied ten deel kan vallen – de Nobelprijs voor de Waddenzee. Deze status wordt toegekend door UNESCO, de organisatie van de VN

voor onderwijs, wetenschap en cultuur. De Waddenzee kreeg de status op grond van haar "bijzondere universele waarde".

Alleen de beste en meest unieke gebieden op onze planeet worden op de beroemde UNESCO Werelderfgoedlijst gezet. De Serengeti bijvoorbeeld maar ook de Galapagos Eilanden, de Grand Canyon en het Great Barrier Reef. Zij zijn wereldwijd van zo'n grote betekenis dat ze met recht "erfgoed van de wereld" worden genoemd. Om ervoor te zorgen dat huidige en toekomstige generaties het unieke karakter, de diversiteit en schoonheid van de Waddenzee ook kunnen ervaren, moeten we onze uiterste best doen om haar te behouden!

WAT IS ER ZO BIJZONDER, UNIVERSEEL EN WAARDEVOL AAN DE WADDENZEE?

DE NOG VRIJWEL INTACTE NATUUR

De Waddenzee is het grootste wildernisgebied in het dichtbevolkte Midden-Europa. De natuur is grotendeels onbedorven zodat je vandaag de dag nog steeds de ononderbroken, natuurlijke processen kunt gadeslaan waardoor zandbanken, duineilanden, kreken, geulen, kwelders (1) en andere natuurlijke vormen ontstaan.

DE VOORTDURENDE DYNAMIEK

De Waddenzee is een rusteloos landschap. Wind en water zijn de bepalende elementen, getijden en stormvloedten zorgen voor een enorme dynamiek. Wadden, prielen, duinen (2), kwelders – ze worden steeds weer opnieuw gevormd. In de Waddenzee kun je een landschap voor je ogen zien ontstaan!

DE ENORME SOORTENRIJKDOM

De Waddenzee is een leefgebied voor fascinerende organismen in alle soorten en maten – van wormen, schelpdieren, krabben, vissen en vogels tot zoogdieren (3) toe. Bij elkaar leven hier meer dan 10.000 soorten planten en dieren.

HET ENORME VOEDSELAANBOD

De Waddenzee is uiterst vruchtbaar en productief, wat resulteert in ongekend hoge aantallen wadpieren, wadslakken, schelpdieren, vissen en vogels. Biodiversiteit op wereldschaal is afhankelijk van de Waddenzee. De rijkdom aan lokale soorten is cruciaal tijdens de vogeltrek. Elk voor- en najaar doen tussen de 10 en 12 miljoen trekvogels het Werelderfgoedgebied aan op weg naar hun overwinteringsgebied of zomerverblijf om zich te goed te doen aan al dat voedsel op het wad. (4)

DE HOOGSTE GRAAD VAN BESCHERMING

De Waddenzee geniet de hoogste graad van bescherming (5). Het is een beschermd natuurmonument (NL) en Nationaal Park (D, DK), waar de natuur haar gang kan gaan. Mensen zijn er welkom zolang ze respect tonen voor het gebied. Bescherming en goed beheer zijn voorwaarden om voor een Werelderfgoedstatus in aanmerking te komen. De eerste klas natuurbescherming van de Waddenzee is het resultaat van meer dan 30 jaar gezamenlijke inspanning van Nederland, Duitsland en Denemarken. Eén ondeelbaar ecosysteem – een gezamenlijke verantwoordelijkheid tegenover de wereldgemeenschap.

TERSCHELLING LIGT AAN HET WERELDERFGOEDGEBIED!

Het Werelderfgoed Waddenzee is groot en internationaal. Het is het grootste ononderbroken systeem van droogvallende zand- en slikplaten ter wereld en loopt van Den Helder in Nederland via Duitsland tot aan Esbjerg in Denemarken. Deze landen delen samen de eer en verantwoordelijkheid die de status van werelderfgoed met zich meebrengt.

Terschelling ligt temidden van een bijzonder gebied van wereldbelang!

U kunt ter plaatse het unieke karakter van het Werelderfgoed ervaren.

Een publicatie van Waddenzee Werelderfgoed in samenwerking met Het gemeenschappelijke Waddenzee secretariaat (CWSS), VV Terschelling, Waddenvereniging en Staatsbosbeheer van Terschelling.

Waddenzee Werelderfgoed
Huis voor de Wadden
Ruiterskwartier 121A
8911 BS Leeuwarden
Nederland
s.dehaan@waddenzee.nl
www.waddenzeewerelderfgoed.nl

Redactie: Sjon de Haan en Lianne Lijzenga (Waddenzee Werelderfgoed)
Ontwerp: NORDNORDWEST.com
Foto's: Adam Schnabler/LKN-SH, Martin Stock/LKN-SH, VV Terschelling en Staatsbosbeheer Terschelling.

Gedrukt op FSC papier.
Juni 2015

Deze publicatie is mede gefinancierd door het PROWAD – Protect & Prosper Interreg IVB project www.prowad.org

